

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU12

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att införa en subventionsbrottslag och en lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar samt om att lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen utvidgas så att även regionerna omfattas av underrättelseskyldighet. Förslaget innebär att statliga stöd till företag och andra juridiska personer får ett särskilt straffrättsligt skydd. Med förslaget samlas samtliga straffbestämmelser som gäller statligt företagsstöd i en och samma lag, subventionsbrottslagen.

De nya regleringarna syftar till att i större omfattning än i dag förstärka skyddet mot felaktiga utbetalningar och missbruk av statligt företagsstöd.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:187 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....1

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statligt stöd till företag5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....7

 Propositionen7

Bilaga 2

Regeringens lagförslag8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statligt stöd till företag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. subventionsbrottslag,
 2. lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statligt företagsstöd,
 3. lag om ändring i brottsbalken,
 4. lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet,
 5. lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
 6. lag om ändring i lagen (2020:548) om omställningsstöd.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:187 punkterna 1–6.

Stockholm den 13 november 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Joakim Sandell (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Ida Drougge (M), Ida Gabrielsson (V), Hans Eklind (KD), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Christian Lindefjärd (SD), Peder Björk (S), Patrik Lundqvist (S), Fredrik Olovsson (S) och Anders Ekegren (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:187 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. I propositionen lämnar regeringen förslag om att det ska införas en subventionsbrottslag. Genom lagen får statliga stöd till företag och andra juridiska personer som beslutas av statliga myndigheter och enskilda organ ett särskilt straffrättsligt skydd.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som socialförsäkringsutskottet anfört om utvidgningen av bidragsbrottslagen (bet. 2020/21:SfU26, rskr. 2020/21:302). Av tillkännagivandet följer att bidragsbrottslagen bör utvidgas och omfatta statliga stöd till företag. Genom förslaget om en subventionsbrottslag som lämnas i propositionen bedöms tillkännagivandet vara tillgodosett och därmed slutbehandlat.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Inga motionsyrkanden har lämnats med anledning av propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Utskottets överväganden

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statligt stöd till företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Straffrättsligt skydd

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen ska anta två nya lagar och ändringar i fyra befintliga lagar.

Regeringen bedömer att statliga stöd, bidrag och andra ersättningar till företag och andra juridiska personer behöver ett särskilt straffrättsligt skydd. Dessa stöd är enligt regeringen utsatta för brottsliga angrepp, och det bedöms finnas en risk för felaktiga utbetalningar med stora belopp. Det finns också indikationer på att många felaktiga utbetalningar inte upptäcks eller anmäls och att det finns ett stort mörkertal. Regeringen föreslår därför att en subventionsbrottslag införs, och därmed ett samlat regelverk för att motverka felaktig hantering av statliga företagsstöd.

Med lagen införs ett nytt brott, subventionsbrott, som innebär straffansvar för den som lämnar felaktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden, när det finns en sådan skyldighet i lag eller förordning, och därigenom orsakar fara för att stöd betalas ut felaktigt eller med ett för högt belopp eller inte återkrävs. Brottet är utformat som ett s.k. farebrott, vilket gör att ansvar kan utkrävas redan när det finns en konkret risk för felaktig utbetalning, även om det ännu inte skett. Straffet föreslås vara fängelse i högst två år, med särskilda bestämmelser för ringa fall (böter eller fängelse i högst sex månader), grova fall (fängelse i sex månader till sex år) och för vårdslöst agerande vid grov oaktsamhet (böter eller fängelse i högst ett år). Mindre allvarliga oaktsamhetsfall ska vara straffria. Dessutom införs en möjlighet till frivillig rättelse, vilket innebär att den som själv rättar uppgifter före utbetalning kan undgå straff.

Som en följd av detta föreslås att omställningsstödsbrottet, som infördes under pandemin, upphävs. Omställningsstödet räknas nu som ett statligt företagsstöd och omfattas därmed av den nya subventionsbrottslagen. Därmed blir samma handlingar straffbara som tidigare, men under den nya gemensamma regleringen.

Vidare föreslår regeringen även att den straffbestämmelse om subventionsmissbruk som i dag finns i brottsbalken utvidgas till att omfatta statligt företagsstöd, och inte bara EU-stöd. Det blir därmed straffbart att

använda stödmedel för andra ändamål än det som stödet har beviljats för, även om inga felaktiga uppgifter lämnats vid ansökan. Straffet är böter eller fängelse i högst två år, medan ringa fall ska vara straffria. För särskilt allvarliga fall införs grovt subventionsmissbruk med straffskalan sex månaders till sex års fängelse, där det särskilt beaktas om brottet rört betydande värden eller utförts på ett särskilt farligt sätt, t.ex. med falska handlingar eller vilseledande bokföring. Bestämmelserna flyttas från brottsbalken till den nya subventionsbrottslagen, så att alla regler om statliga företagsstöd samlas i ett regelverk.

Ett särskilt straffrättsligt regelverk förväntas förbättra både upptäckt och förebyggande av missbruk samt ha ett starkt symboliskt värde för att upprätthålla förtroendet för stödsystemen.

Ekobrottsmyndigheten föreslås vara den myndighet som ska handlägga mål om brott mot subventionsbrottslagen.

Vidare föreslås att en anmälningsskyldighet införs i lagen, som ska gälla för statliga myndigheter och enskilda organ som beslutar om statligt företagsstöd.

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statligt företagsstöd samt vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystem

Regeringen föreslår också att det införs en lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar. Detta innebär att utbetalande myndigheter, enskilda organ och Kronofogdemyndigheten, samt regioner till viss del, måste underrätta ansvarig utbetalande aktör om det finns skäl att anta att statligt stöd har betalats ut felaktigt eller kan komma att betalas ut eller är använt på fel sätt. Samtidigt föreslås att den motsvarande lagen om underrättelseskyldighet för felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen utvidgas så att den även omfattar regionerna.

Ikraftträdande

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Det bedöms inte krävas några övergångsbestämmelser.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:187 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till subventionsbrottslag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statligt företagsstöd.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:548) om omställningsstöd.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till subventionsbrottslag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § Denna lag gäller statligt företagsstöd och EU-stöd.

Det ska inte dömas till ansvar enligt denna lag om en gärning är belagd med straff enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

2 § Med statligt företagsstöd avses i denna lag sådana stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller av ett enskilt organ på uppdrag av staten och betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en enskild näringsidkare eller en annan juridisk person än staten, en region, en kommun eller ett kommunalförbund.

Med statligt företagsstöd avses inte

1. lån,
2. garantier, och
3. stöd inom ramen för skatte- och avgiftssystemen.

3 § Med EU-stöd avses i denna lag sådana bidrag och förmåner som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar.

4 § För *subventionsbrott* döms den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som det finns en skyldighet att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att ett statligt företagsstöd

1. betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller

2. inte återkrävs trots att mottagaren helt eller delvis saknar rätt till stödet.

Straffet är fängelse i högst två år.

5 § Om brott som avses i 4 § är ringa döms för *ringa subventionsbrott* till böter eller fängelse i högst sex månader.

6 § Om brott som avses i 4 § är grovt, döms för *grovt subventionsbrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om brottet rört betydande belopp,
2. om den som begått brottet använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, eller

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen, i den ursprungliga lydelsen.

3. om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

7 § För *vårdslöst subventionsbrott* döms den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i 4 §. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år.

Om gärningen med hänsyn till beloppet, risken för slutlig ekonomisk skada och övriga omständigheter är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar.

8 § För *subventionsmissbruk* döms den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder eller utnyttjar statligt företagsstöd eller EU-stöd för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. Straffet är böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

9 § Om brott som avses i 8 § är grovt, döms för *grovt subventionsmissbruk* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

10 § Den som före utbetalning eller tillgodoräknande av ett statligt företagsstöd frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att det kan fattas ett korrekt beslut om stödet, ska inte dömas till ansvar enligt 4–7 §§.

11 § För försök till subventionsmissbruk eller grovt subventionsmissbruk döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

12 § Ringa subventionsbrott får åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

13 § Sådana statliga myndigheter eller enskilda organ som beslutar om statligt företagsstöd ska göra anmälan till åklagare om det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts.

14 § Bestämmelserna i 35 kap. 2 § brottsbalken hindrar inte att en person döms till påföljd för ringa subventionsbrott enligt 5 § eller vårdslöst subventionsbrott enligt 7 §, om den misstänkte häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2 Förslag till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statligt företagsstöd

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av sådant statligt företagsstöd som avses i 2 § subventionsbrottslagen (2025:000).

Lagen gäller dock inte om det finns en underrättelseskyldighet enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

2 § Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för de statliga myndigheter och enskilda organ som beslutar om statligt företagsstöd samt Kronofogdemyndigheten. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Underrättelseskyldighet gäller även för regionerna och en kommun som inte ingår i en region i fråga om angelägenheter som en region ansvarar för. Skyldigheten gäller dock inte uppgifter som omfattas av sekretess enligt 25 kap. 1, 2, 4 eller 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

3 § En underrättelse ska lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd

1. har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp,

2. har använts eller utnyttjats, i strid med föreskrift eller villkor, för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för, eller

3. kan komma att beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Underrättelsen ska lämnas till den myndighet eller det enskilda organ som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut om stödet. Har ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelsen i stället lämnas till den myndighet eller det enskilda organ som i första instans har beslutat om stödet.

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl.

4 § Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet enligt 3 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹

dels att 9 kap. 3 b § ska upphöra att gälla,

dels att 9 kap. 11 § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:638

Föreslagen lydelse

9 kap.

11 §²

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, olovlig befattning med betalningsverktyg, grov olovlig befattning med betalningsverktyg, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker, grovt ocker, häleri, grovt häleri, utförselhäleri eller grovt utförselhäleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning, häleri, grovt häleri, utförselhäleri eller grovt utförselhäleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning. För försök till subventionsmissbruk eller grovt subventionsmissbruk och för förberedelse till grovt fordringsbedrägeri döms det också till ansvar enligt 23 kap.

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, olovlig befattning med betalningsverktyg, grov olovlig befattning med betalningsverktyg, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker, grovt ocker, häleri, grovt häleri, utförselhäleri eller grovt utförselhäleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning, häleri, grovt häleri, utförselhäleri eller grovt utförselhäleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning. För förberedelse till grovt fordringsbedrägeri döms det också till ansvar enligt 23 kap.

Som för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri döms den som för att bedra försäkringsgivare eller annars med uppsåt att begå bedrägeri skadar sig eller någon annan till person eller egendom. Detsamma ska gälla, om någon med samma uppsåt försöker åstadkomma sådan skada. Har han eller hon innan skadan uppstått frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, ska han eller hon inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse av 9 kap. 3 b § 2019:310.

² Senaste lydelse 2025:638.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Skatteverkets verksamhet enligt denna lag omfattar brott enligt

1. skattebrottslagen (1971:69),
2. 30 kap. 1 § första stycket 4 aktiebolagslagen (2005:551),
3. 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensions-
utfästelse m.m.,
4. 4 kap. 6 b §, 14 kap. 1–4 och 10 §§ och 15 kap. 10–13 §§ brottsbalken,
om gärningen avser uppgift eller handling i ärende hos Skatteverket,
5. 9 kap. 1–3 och 11 §§ brottsbalken, om gärningen har samband med
Skatteverkets verksamhet enligt
 - lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushålls-
arbete,
 - lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete, eller
 - lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation
av grön teknik,
6. 11 kap. 5 § brottsbalken,
7. lagen (2014:836) om näringsförbud,
8. folkbokföringslagen (1991:481),
8. folkbokföringslagen (1991:481), *och*
9. lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott, *och*
9. lagen (2014:307) om straff för
penningtvättsbrott.
10. *lagen (2020:548) om omställ-
ningsstöd.*

Skatteverket får medverka vid undersökning också i fråga om annat brott än som anges i första stycket och vid utredning av självständigt förverkande, om åklagaren anser att det finns särskilda skäl för detta.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott enligt lagen (2020:548) om omställningsstöd som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2017:453.

² Senaste lydelse 2024:832.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. *Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.*

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna, *regionerna* och arbetslöshetskassorna.

Underrättelseskyldigheten gäller inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

För regionerna gäller inte underrättelseskyldigheten i fråga om uppgifter som omfattas av sekretess enligt 25 kap. 1, 2, 4 eller 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Detsamma gäller för en kommun som inte ingår i en region i fråga om angelägenheter som en region ansvarar för.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2023:459.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:548) om omställningsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:548) om omställningsstöd
dels att 35–38 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 35 § ska utgå.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.